

Zbornik
Instituta za kriminološka i
sociološka istraživanja
2008 / Vol. XXVII / 1-2 / 83-116

Originalni naučni rad
UDK: 343.292/.293
343.85
ID broj: 153799692

MESTO I ULOGA POMILOVANJA U FUNKCIJI SUZBIJANJA KRIMINALITETA*

Dragan Jovašević*
Pravni fakultet u Nišu

Zoran Stevanović**
Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu

U ovom radu autori analiziraju pojam, karakteristike i sadržaj instituta pomilovanja, postupak davanja pomilovanja, kao i njegovu ulogu u funkciji suzbijanja kriminaliteta. Pomilovanje je, pored amnestije, akt milosti koji predstavlja osnov gašenja krivičnih sankcija. On je precizno uređen odredbama Krivičnog zakonika čiju osnovu predstavljaju odredbe Ustava Republike Srbije iz 2006. godine. Tako su pojam, sadržina, domet, pravno dejstvo i značaj instituta pomilovanja u krivičnom pravu Republike Srbije uređeni na jedinstvenim osnovama. Na taj način je postignuto da se u potpunosti garantuje jednak krivičnopravni tretman svih učinilaca krivičnih dela pred sudom i zakonom, čime se pravna sigurnost i vladavina prava uopšte podižu na kvalitetno viši nivo i u potpunosti obezbeđuje ostvarenje principa pravne države. Pomilovanje je, prema čl. 110. KZ R. Srbije, pojedinačni akt u vidu rešenja (odluke ili ukaza) koji donosi predsednik Republike. Tri su osnovne karakteristike pomilovanja: a) da je pojedinačni akt najvišeg organa državne vlasti – suverena (šefa države); b) da se odnosi na poimenično određeno li-

---

* Rad je nastao kao rezultat na projektu "Prevenција kriminala i socijalnih devijacija" koji podržava Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, broj 149016.

* Email: jovashana@ptt.yu

** Email: zoranstev_iksi@yahoo.com

ce i c) da se sadržina pomilovanja sastoji u: oslobođenju od krivičnog gonjenja, potpunom ili delimičnom oslobođenju od izvršenja kazne, zameni izrečene kazne blažom kaznom ili uslovnom osudom, davanju rehabilitacije, ukidanju ili određivanju kraćeg vremena trajanja svih ili određenih pravnih posledica osude ili ukidanju ili određivanju kraćeg trajanja određenih mera bezbednosti: zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrane upravljanja motornim vozilom i proterivanja stranca iz zemlje. Na osnovu iznetih karakteristika pomilovanja, može se zaključiti da ono ima i ulogu korekcije zakonom propisane kaznene i utiče na politiku suzbijanja kriminaliteta u određenom vremenskom periodu, a na posredan način vrši i korekciju i kontrolu rada organa krivičnog pravosuđa.

KLJUČNE REČI: pomilovanje / pojam i karakteristike pomilovanja / krivično pravo / kriminalitet / krivičnopravni tretman / predsednik države / kazna zatvora

POJAM POMILOVANJA

Pomilovanje (engl. oblivion, pardon, franc. grace, nem. begnadigung, ital. grazia) kao jedan od zakonskih načina¹ da učinilac skrivljenog krivičnog dela izbegne kažnjavanje u celini ili delimično za izvršeno krivično delo predstavlja posebno značajan krivičnopravni, ali i kriminalno-politički i penološki institut². Naime, on predstavlja izuzetak od pravila da svaki učinilac krivičnog dela mora da dođe pod udar krivično pravne represije i da dobije zasluženu kaznu što bi pravilu odgovaralo apsolutnom zahtevu pravde i principu pravičnosti³. Dakle,

---

¹ Istorijski posmatrano, pomilovanje je prvi put bilo predmet jedne ozbiljnije naučne obrade tek početkom 20. veka. Naime, tek 1906. godine prvi put se spominje u udžbeniku iz krivičnog prava u okviru izlaganja o "uništenju kazne". U tom kontekstu - pomilovanje je određeno kao osnov za uništenje krivične odgovornosti učinioca - krivičnog dela (G. Pavlović, Krivično pravo, Beograd, 1906. godine, str. 201).

² P. Blagojević, Pojam ustanove pomilovanja, Sudska praksa, Beograd, broj 11-12/2007. godine, str. 62-65

³ Pomilovanje na sličan način određuje i Ž. Horvatić kada ga definiše kao akt državne milosti i oprosta kojim se ukidaju ili ublažavaju krivičnopravne sankcije koje se na temelju pravnosnažne sudske odluke imaju izvršiti ili je njihovo izvršenje (primena) već u toku – Ž. Horvatić, Kazneno pravo, Opći dio, Zagreb, 2003. godine, str. 253

pomilovanje predstavlja opšti institut koji isključuje kažnjivost i to kažnjivost u odnosu na svako izvršeno delo i kažnjivost svakog njegovog učinioca⁴.

Radi se naime o institutu koji ima dugu istorijsku tradiciju⁵. Još za vreme rimske republike bio je u širokoj primeni institut pod nazivom "restitutio damnatorum" za proterana lica. Nešto kasnije, u periodu rimskog carstva primenjuje se institut pod nazivom "abolitio publica" koji je po sadržini i dejstvu primene obuhvatao i amnestiju i pomilovanje u današnjem smislu reči⁶. Iz perioda srednjovekovnog krivičnog prava potiču brojni pravni spomenici koji određuju pojam i sadržinu pomilovanja. Tako Sintagma Matije Vlastara – značajan spomenik vizantijskog krivičnog prava – predviđa izričito da se smrtna presuda ne može izvršiti dok se od cara ne dobije u roku od 30 dana pomilovanje ili confirmacija (potvrđivanje) presude. I Dušanov zakonik u čl. 112. i 115. govori o amnestiji vladara (dakle o pomilovanju suverena) za odbegle zavisne seljake – merophe.

Sve to ukazuje na izuzetno snažno pravno dejstvo instituta pomilovanja kao akta milosti, oprosta, milosrđa, oprostaja i velikodušnosti suverena⁷. Radi se o aktu milosti države koja je predstavljena u organu koji odlučuje o davanju pomilovanja u odnosu na učinioca krivičnog dela koji je sankcionisan ili tek treba da bude sankcionisan⁸. Tako pomilovanje po svom značaju, karakteru i primeni deluje jače i od same sudske presude⁹ kojom je učiniocu krivičnog dela izrečena

---

⁴ D. Jovašević, Amnestija i pomilovanje, Pravni informator, Beograd, broj 11/2000. godine, str. 3-6

⁵ A. Kurtović, Povijesni korijeni ustanove pomilovanja do početka 20. stoljeća, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Split, 1990. godine, str. 201-213

⁶ Smatra se da institut pomilovanja potiče još iz doba rimskog carstva odakle se kasnije proširio u nemačko srednjovekovno pravo (M. Dolenc, A. Maklecov, Sistem celokupnog krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1935. godine, str. 150)

⁷ Prema T. Živanoviću, pomilovanje predstavlja odricanje od prava na kaznu od strane nosioca upravne vlasti. U tom smislu pomilovanje se smatra kao osnov ništenja prava na kaznu i mere bezbednosti pored ostalih osnova u koje spadaju: smrt učinioca krivičnog - dela, njegovo stvarno kajanje, zastarelost, rehabilitacija i sudski oprostaj kazne (T. - Živanović, Osnovni problemi krivičnog prava, Beograd, 1930. godine, str. 196).

⁸ D. Jovašević, Institut pomilovanja prema novom republičkom zakonu, Bezbednost, Beograd, broj 1/1996. godine, str. 19-26

⁹ U pravnoj teoriji se mogu naći i takva shvatanja prema kojima pomilovanje predstavlja samo "korektivno sredstvo" već donetih sudskih odluka, a ne i kao sredstvo koje sprečava sud (abolicijom) da uopšte u sprovedenom krivičnom postupku donese odluku -

krivična sankcija, pa čak i od samog zakona degorirajući (ništeći) njegove odredbe o kažnjavanju učinioca dela u zakonu određenog kao krivično delo. Obično se u osnovi primene pomilovanja nalaze neki posebni razlozi¹⁰ vezani za lice na koje se odnosi pomilovanje (iako se i ovaj akt daje obično povodom državnih ili nacionalnih paznika ili značajnih događaja iz nacionalne ili državne istorije)¹¹.

U našem krivično-pravnom sistemu institut pomilovanja je uređen propisima više zakona i podzakonskih akata. To su u prvom redu odredbe čl. 110. Krivičnog zakonika, ali i odredbe Zakona o pomilovanju Republike Srbije sa pojedinačnim uputstvom za postupanje nadležnih organa u postupku davanja pomilovanja. Pomilovanje je prema čl. 110. KZ RS akt koji donosi predsednik Republike¹² kojim se poimenično određenim licima - učiniocima krivičnih dela - daje oslobođenje od krivičnog gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje izrečena kazna blažom kaznom ili uslovnom osudom, daje rehabilitacija, ukida se ili određuje kraće vreme trajanja svih ili određenih pravnih posledica osude ili se ukidaju ili se određuje kraće trajanje određenih mera bezbednosti: zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom i proterivanje stranca iz zemlje¹³.

To je akt milosrđa, akt milosti i velikodušnosti suverena, akt milosti države koja je predstavljena u organu koji odlučuje o davanju pomilovanja. u odnosu na učinioca krivičnog dela koji je sankcionisan ili tek tre-

---

o izvršenom krivičnom delu i krivici njegovog učinioca. Takvo rešenje zastupa i novi Zakon o pomilovanju Republike Hrvatske iz 2003. godine (P. Novoselac, Zakon o oprostima – materijalni i procesni aspekti, Iudex, Zagreb, broj 1/992. godine, str. 25-26)

¹⁰ Posebni lični razlozi koji su vezani za lice na koje se pomilovanje odnosi mogu da se odnose na: određenu vrstu krivičnih dela koja su učinjena pod "određenim" okolnostima ili na kaznu koja je izrečena ili na druge okolnosti koje su po nekom drugom kriterijumu zajedničke za više osuđenih lica koja su zajednički obuhvaćena pomilovanjem. Te okolnosti vezane za osobenosti lica na koje se pomilovanje odnosi moraju biti prikupljene i temeljito proverene kako bi na osnovu njihovog postojanja i dejstva poglavar države stekao utisak da su ispunjeni uslovi za davanje akta milosti i oprosta – Ž. Horvatić, Kazneno pravo, Opći dio, Zagreb, 2003. godine, str. 254

¹¹ J. Monteil, La grace en droit francais moderne, Paris, 1959. godine, str. 116-124

¹² Slično rešenje predviđa i Ustav Republike Hrvatske u članu 98. odnosno Zakon o pomilovanju Republike Hrvatske od 24. oktobra 2003. godine (Narodne novine broj 175/2003) kada ovlašćuju predsednika Republike na donošenje rešenja o pomilovanju poimenično određenih lica

¹³ D. Jovašević, Krivično pravo, Opšti deo, Beograd, 2006. godine, str. 289-290

ba da bude sankcionisan¹⁴. Obično se u osnovi akta o pomilovanju nalaze neki posebni razlozi vezani za lice na koje se ovaj akt odnosi (iako se takođe radi o pravnom aktu koji se donosi povodom državnih, nacionalnih ili verskih praznika ili značajnih događaja iz nacionalne ili državne istorije)¹⁵. Pomilovanjem kao pojedinačnim aktom milosti šefa države menja se dejstvo sudske odluke u pogledu izrečene krivične sankcije ili se sprečava donošenja te odluke u slučaju da do krivičnog postupka uopšte nije ni došlo u pojedinačnom slučaju¹⁶. Ono vuče svoje poreklo iz hrišćanske ideje milosrđa ("oprostite da bi vam bilo oprošteno"), pa se često shvata i kao akt velikodušnosti vladara¹⁷.

Iz ovih zakonskih rešenja proizilaze tri osnovne karakteristike pomilovanja. To su: 1) to je pojedinačni akt najvišeg organa državne vlasti – suverena (šefa države)¹⁸, 2) odnosi se na poimenično određeno lice i 3) sadržina pomilovanja se sastoji u: oslobođenju od krivičnog gonjenja, potpunom ili delimičnom oslobođenju od izvršenja kazne, zameni izrečene kazne blažom kaznom ili uslovnom osudom, davanju rehabilitacije, ukidanju ili određivanju kraćeg vremena trajanja svih ili određenih pravnih posledica osude ili ukidanju ili određivanju kraćeg trajanja određenih mera bezbednosti: zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrane upravljanja motornim vozilom i proterivanja stranca iz zemlje

No, u pravnoj teoriji se razlikuje više pojmovnih određenja instituta pomilovanja.

Prema jednom shvatanju, pomilovanje predstavlja jednostrano, nezavisno od pristanka pomilovanog lica i protiv njegove volje delujuće odricanje od prava na kažnjavanje pri čemu se javlja kao pomoć u izmirenju dva prava – *ius strictum* i *ius aequi et boni*. Radi se o naročitom institutu koji se koristio u svrhe vanredne i izuzetne korekture presuda kao institut koji je blizak pravnim lekovima¹⁹. Slično ovom je i shvatanje prema kome je pomilovanje jedan od osnova

---

¹⁴ D. Jovašević, Zbirka propisa o pomilovanju sa komentarom, Beograd, 1999. god., str. 17-21

¹⁵ M. Tomić, Društveni i socijalni potresi i njihov uticaj na kaznenu politiku, Godišnjak Pravnog fakulteta u Banja Luci, Banja Luka, broj 5/1981. godine, str. 155-161

¹⁶ N. Mrvić Petrović, Krivično pravo, Beograd, 2005. godine, str. 178

¹⁷ P. Novoselac, Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004. godine, str. 452

¹⁸ prema članu 112. tačka 7. Ustava Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije broj 98/2006) predsednik Republike daje pomilovanja

¹⁹ M. Dolenc, A. Maklecov, Sistem celokupnog krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije, - op. cit. str. 150

ništenja prava na kaznu i mere bezbednosti pri čemu se nosilac upravne vlasti odriče ovakvog svog prava²⁰. Ili se pak pomilovanje shvata kao neopozivo odricanje države od prava da zbog učinjenog krivičnog dela njegovog učinioca goni ili izvrši već pravnosnažno izrečenu kaznu tako da ovde zapravo postoji opraštanje putem vladaočeve milosti²¹.

Sledeće shvatanje određuje pomilovanje kao specifičnu delatnost u oblasti pravosuđa "nesudskih organa vlasti" kojom se učinci (dejstvo) osude menjaju u prilog osuđenog lica. Radi se o diskrecionom ovlašćenju najviših državnih organa, a ne o pravu čoveka (iz korpusa osnovnih ljudskih prava)²². Slično je i shvatanje koje pomilovanje određuje kao akt državne vlasti koji uklanja kaznu kao posledicu kažnjivog dela²³. Stoga, iako se institutom pomilovanja zadire u samu suštinu, u zaštitnu (garantivnu) funkciju krivičnog prava, ovde se ipak radi i o institutu ustavnopravnog karaktera²⁴. Tako shvaćeno, pomilovanje se u literaturi određuje kao ustavni i krivičnopravni institut materijalno formalnog karaktera koji donosi nadležni organ u obliku pojedinačnog pravnog akta i koji u skladu sa mogućnostima koje poseduje sadržina pomilovanja, menja dejstvo ili sprečava donošenje sudskih odluka²⁵.

Takođe se pomilovanje određuje i kao akt državne milosti kojim se ukidaju ili ublažavaju krivičnopravne sankcije koje se na temelju pravnosnažne sudske odluke imaju izvršiti ili je njihovo izvršenje u toku²⁶ ili je to akt kojim se daje potpuno ili delimično opraštanje od zaslužene kazne krivično odgovornom učiniocu krivičnog dela od strane najviših izvršnih tela narodne vlasti²⁷.

---

²⁰ T. Živanović, *Osnovni problemi krivičnog prava*, Beograd, 1930. godine, str. 196

²¹ M. Aćimović, *Krivično pravo, Opšti deo*, Subotica, 1937. godine, str. 172

²² F. Bačić, *Krivično pravo, opći dio*, Zagreb, 1986. godine, str. 556

²³ S. Frank, *Kazneno pravo, Opći dio*, Zagreb, 1950. godine, str. 194

²⁴ Budući da ustavni akti retko sadrže odredbe o pravnim institutima iz drugih grana prava, pa i krivičnog prava, činjenica da je institut pomilovanja uređen i odredbama najvišeg pravnog akta države ukazuje na njegovu izuzetnu prirodu, sadržinu i značaj

²⁵ P. Blagojević, *Pojam ustanove pomilovanja*, *Sudska praksa*, Beograd, broj 11-12/2007. godine, str. 64

²⁶ Ž. Horvatić, *Kazneno pravo, Opći dio*, op. cit. str. 253

²⁷ N. Srzentić, *Krivično pravo FNRJ, Opšti deo*, Beograd, 1953. godine, str. 489

KARAKTERISTIKE POMILOVANJA

No, bez obzira kojim je propisima uređena primena instituta pomilovanja²⁸, ono se sastoji u ovlašćenju (aktu) najvišeg organa državne vlasti - predsednika Republike²⁹ da poimenično određenom licu ili poimenično određenim licima daje oslobođenje od krivičnog gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenu izrečene kazne blažom kaznom ili uslovnom osudom ili daje rehabilitaciju ili se određuje ukidanje ili kraće trajanje svih ili određene pravne posledice osude ili određene mere bezbednosti³⁰.

Pomilovanje se pojavljuje kao institut kojim se daje opraštanje od krivičnog gonjenja u potpunosti ili se daje opraštanje od kazne učinioцу krivičnog dela putem akta koji donosi najviši organ vlasti u zemlji³¹. Ono je opšti osnov gašenja svih krivičnih sankcija. Odnosi se na sva krivična dela bez obzira da li se gone po službenoj dužnosti ili po privatnoj tužbi i na sve učinioce krivičnih dela. Primenom ovog instituta gašenja krivične sankcija može biti u celini ili delimično, ali ni u kom slučaju ne može biti uslovljeno³². Institut pomilovanja je dakle ovlašćenje nadležnih državnih organa pod određenim zakonskim uslovima³³. Zato njegova primena nije uslovljena pristankom lica na koje se odnosi. Lice protiv koga je pokrenut ili tek treba da se pokrene krivični postupak ne može odbiti primenu abolicije čak ni u slučaju kada bi imao opravdani pravni

---

²⁸ S. Žuženić, Institut pomilovanja u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost, Zagreb, broj 7-8/1963. godine, str. 343-352

²⁹ Kod pomilovanja se radi o tradicionalnom načinu i mogućnosti potpunog ili delimičnog opraštaja od iste državne vlasti koja je i uspostavila primenu krivičnopravne prinude. Ako bi se pak smatralo da se zbog primene pomilovanja smanjuje represivni i generalnpreventivni značaj kažnjavanja uopšte i primene ostalih mera krivičnopravne prinude, moglo bi se isto tako uspešno braniti i stanovište o jačanju specijalnpreventivnih sadržaja zbog nade i očekivanja osuđenih lica da će im po pravilu deo kazne biti oprašten i da će njihovo ponašanje posle izvršenog krivičnog dela i primenjene krivičnopravne sankcije biti uzeto u obzir kod eventualnog pomilovanja (Ž. Horvatić, Kazneno pravo, Opći dio, op. cit. str. 254)

³⁰ M. Đorđević, Đ. Đorđević, Krivično pravo, Beograd, 2005. godine, str. 105

³¹ N. Srzentić, A. Stajić, Lj. Lazarević, Krivično pravo, Opšti deo, Beograd, 1998. godine, str. 511

³² A. Kasser, La grace en droit federal et en droit vandois, Lausanne, 1991. godine, str. 56-71

³³ P. Novoselac, Zakon o oprost, materijalni i procesni aspekti, Iudex, Zagreb, broj 1/9-92. godine, str. 25

interes da svoju nevinost dokaže u postupku³⁴. Ni osuđeno lice ne može odbiti primenu instituta pomilovanja.

Dejstvo pomilovanja je jače i od same sudske odluke – presude kojom je utvrđena krivica nekog lica i kojom mu je izrečena krivična sankcija, ali i od samog zakona (krivičnog zakona koji određuje krivičnu odgovornost i kažnjivost) budući da derogira njegove odredbe o kažnjavanju učinioca krivičnog dela³⁵. Pored snažnog dejstva instituta pomilovanja u oblasti materijalnog krivičnog prava odnosno oblasti izvršnog krivičnog prava (penologije) on ima i krivično-procesnu ulogu (značaj). Naime, upravo o pomilovanju u vidu abolicije govori Zakonik o krivičnom postupku kada ovaj institut pominje zajedno sa drugim procesnim smetnjama kao razlog za odbačaj krivične prijave odnosno za obustavu krivičnog postupka ako je postupak već pokrenut odnosno za donošenje sudske presude kojom se odbija optužni predlog ili optužnica ovlašćenog tužioca ako je do primene pomilovanja došlo u toku trajanja glavnog pretresa kao faze glavnog krivičnog postupka.

Ali pomilovanje ima još jednu važnu krivično procesnu ulogu. Naime, ako se radi o pomilovanju koje je dato posle pravosnažno donete sudske odluke o izrečenoj krivičnoj sankciji za više krivičnih dela koja su izvršena u sticaju, a samo pomilovanje se odnosi samo na neka krivična dela i sankcije za njih, u tom slučaju se izrečena jedinstvena kazna u tom delu presude ne može izvršiti pa se mora preinačiti u posebnom krivičnom postupku i to primenom posebnog vanrednog pravnog leka – predloga za ponavljanje krivičnog postupka. U svakom slučaju pomilovanje se pojavljuje kao sredstvo da se otklone eventualne greške i sudske zablude ili da se pak ublaži strogost osuda iz ranijih vremena koje se kao takve pokazuju zbog promene u oceni stepena i intenziteta njihove težine, opasnosti i ispoljene zločinačke

---

³⁴ U delu pravne teorije se sa osnovom osporava dejstvo primene instituta pomilovanja u vidu abolicije. Naime, kod abolicije, krivica učinioca krivičnog dela još uvek nije dokazana, tako da nema osnova da mu se ne dozvoli odbijanje, dakle protivljenje datom - pomilovanju kako bi on svoju nevinost i zvanično dokazao u krivičnom postupku. Naravno, kod drugih oblika pomilovanja kada je određeno lice od strane sudskog veća oglašeno - krivim za učinjeno krivično delo, s obzirom da je pomilovanje institut javnopravnog karaktera, ne može se dozvoliti takvom licu da odbije dato pomilovanje (J. Tahović, Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, 1962. godine, str. 200).

³⁵ Iz ove karakteristike pomilovanja zapravo proizilazi i njegova najznačajnija kritika - da ovaj akt negira trojnu podelu vlasti karakterističnu za savremeno društvo – podelu na zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast gde se izvršna vlast (doduše najvišeg nivoa) meša u sudsku vlast

volje ili da se nagradi, honoriše dobro vladanje, ponašanje i rezultati u popravljajući i prevaspitavanju (resocijalizaciji) osuđenog lica u toku izdržavanja kazne u zavodskoj ustanovi³⁶.

Pomilovanje se pojavljuje kao jedan od opštih osnova kojim se gasi pravo države na kažnjavanje učinioca krivičnog dela. Time se ustvari gasi samo pravo (ovlašćenje) države, ali se ne dira u postojanje krivičnog dela niti u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi. Krivično delo kao takvo postoji, ali bez kazne koja je trebalo da bude izrečena odnosno da bude izvršena. Pomilovanje se pojavljuje na taj način kao institut javnopravne prirode. On je ustanovljen u opštem, javnom interesu, u interesu društva kao celine, a ne u interesu učinioca krivičnog dela kako bi to na prvi pogled izgledalo³⁷. Na taj način se pomilovanje pojavljuje kao veoma značajan i kriminalno-politički institut kojim se kao aktom milosrđa država dobrovoljno u ime "viših ciljeva" odriče prava na kažnjavanje učinioca krivičnog dela.

Pored zakonskog određivanja pojma pomilovanja u krivično-pravnoj literaturi se mogu naći različita pojamna određivanja ovog instituta³⁸.

U formalno-pravnom smislu akt pomilovanja je pojedinačni pravni akt – odluka o pomilovanju – kojim se menja dejstvo drugog na pravu zasnovanog pojedinačnog pravnog akta odnosno na taj način se isključuje ili se transformiše njegovo izvršenje ili se u slučaju abolicije njime sprečava u potpunosti donošenje bilo kakvog pojedinačnog pravnog akta koji se odnosi na krivičnu sankciju ili na njoj upodobljenu krivičnopravnu meru (npr. pravnu posledicu osude) iako postoje sve pravne pretpostavke za donošenje ovakvog pojedinačnog akta. U tom smislu institut pomilovanja ima neku vrstu korektivne funkcije u pravnom sistemu.

Iako aktom o pomilovanju nije ugrožen, ne ništi se, niti se derogira formalni integritet sudske odluke, ugrožava se ipak, ništi se ili se pak transformiše njen funkcionalni integritet, njeno pravno dejstvo i to upravo ono dejstvo koje se odnosi na krivičnu sankciju. Zato se kao

---

³⁶ A. Nikšić, Da li se amnestijom i pomilovanjem menjaju sudske odluke, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, Beograd, broj 3-4/1981. godine, str. 391-398

³⁷ M. Trifunović, Ustavno-pravni i političko-pravni aspekti instituta pomilovanja, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, Beograd, broj 2/1973. godine, str. 251-258

³⁸ D. Jovašević, Pojam, sadržina i pravna priroda pomilovanja, *Sudska praksa*, Beograd, broj 9-10/2000. godine, str. 68-72

tačno pojavljuje tvrđenje da se aktom pomilovanja menja sudska odluka, ali se time ipak ne dira u njenu pravnu snagu, pravnu moć, u njenu zakonitost, u njeno tvrđenje da je određeno lice učinilo određeno krivično delo³⁹.

U svakom slučaju pomilovanje je institut koji ima vanredno snažno pravno dejstvo. Njegovo dejstvo je takvog značaja da je u izvesnom smislu jače i od sudske odluke (presude) pa čak i od dejstva samo zakona budući da ništi i derogira njegove odredbe okažnjavanju učinioca krivičnog dela i primeni pravila o kažnjavanju⁴⁰. Ovde se upravo i radi o jednom pojedinačnom pravnom aktu i to aktu koji se odnosi na krivičnu sankciju ili eventualno neku drugu krivično pravnu meru koja formalno istina ne predstavlja sankciju, ali praktično, sadržinski vrši funkciju sankcije ili pojačava njeno dejstvo za određeno vreme (u smislu pravnih posledica osude kojima se za određeno vreme može osuđenom licu zabraniti vršenje određenih prava odnosno sticanje određenih prava ili odobrenja).

Pomilovanje je akt koji se tako odnosi na pojedina određena lica. To je stoga lični, personalni, individualni akt, a ne normativni akt koji stvara situacije za neodređeni broj lica unapred⁴¹.

U formalnom smislu s obzirom na organ koji ga donosi i formu samoga akta, pomilovanje se javlja kao upravni akt – rešenje. Ali po sadržini takav akt koji inače donosi najviši organ vlasti se odnosi na krivičnu sankciju, to se on u materijalnom smislu smatra sudskim aktom. Tako se pomilovanje može odrediti kao pojedinačni pravni akt kojim se u izvesnom smislu odlučuje o krivičnoj sankciji odnosno kojim se praktično odlučuje o dejstvu, ulozi i funkciji drugog, ranije već donetog, pravosnažnog i izvršnog ili još nedonetog, ali sa postojanjem uslova za njegovo donošenje sudske akta i to sudske akta u potpunosti u jedinstvu formalnim i materijalnih elemenata⁴².

---

³⁹ F. Bačić, *Krivično pravo*, Beograd, 1961. godine, str. 509

⁴⁰ Iz ove karakteristike pomilovanja proizilazi i njegova najznačajnija kritika – da ovaj akt negira trojnu podelu vlasti koja je karakteristična za savremena društva - na zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast gde se izvršna vlast doduše najvišeg nivoa meša u sudsku vlast

⁴¹ J. Tahović, *Krivično pravo*, Opšti deo, op. cit. str. 379

⁴² A. Kurtović, *Pomilovanje u kaznenom pravosuđu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 2/2003. godine, str. 479-511

Aktom pomilovanja se "in concreto" odlučuje o sudbini neposredne primene krivičnog zakona na jedan konkretan slučaj izvršenja krivičnog dela od strane određenog, konkretnog lica ili konkretnih lica. Stoga se upravo ovim aktom najvišeg organa vlasti na određeni način u određenoj meri u konkretnom slučaju ništi i derogira sam zakon koji bi morao biti primenjen ili je već primenjen. To znači da se u konkretnom slučaju (ali samo tom slučaju) isključuje primena zakona. Stoga se neretko u literaturi mogu pronaći i takva tvrđenja da je u ovakvim slučajevima pomilovanje dato u formi upravnog akta (formalna strana), a zakon (materijalna strana) odnosno da je norma sadržana u rešenju (aktu) o pomilovanju samo "specijalna zakonska norma kojom se derogira opštija zakonska norma" po principu *lex specialis derogat legi generali*.

Po svom gramatičkom, ali i istorijsko-genetičkom značenju pomilovanje treba da predstavlja akt milosrđa, akt milosti, milosrđa države koje je predstavljeno u državnom organu koji upravo i odlučuje o pomilovanju u odnosu na učinioca krivičnog dela koji je već sankcionisan ili bi tek trebao da bude sankcionisan odnosno prema kome je bilo moguće primeniti neku drugu krivično pravnu meru koja formalno ne predstavlja krivičnu sankciju⁴³.

Tako se milosrđe, milost države pojavljuje kao idejna i legitimirajuća osnova instituta pomilovanja. Na ovaj način on uvodi u pravni sistem "vanpravne elemente". Njime se koriguje i ispravlja i samo pravo, doduše u određenim zakonom ispunjenim uslovima i pretpostavkama. Tako se putem "vanpravnog" menja pravno čime se praktično na posredan način i vrši korekcija prava. Nemački teoretičar Jering je tako pomilovanje sa svojom sadržinom u vidu milosrđa smatrao kao "sigurnosni ventil prava".

PRAVNA PRIRODA INSTITUTA POMILOVANJA

U krivično pravnoj literaturi kao jedno od najspornijih pitanja u vezi sa institutom pomilovanja predstavlja utvrđivanje pravne prirode ovog instituta odnosno akta kojim se daje pomilovanje.

---

⁴³ S. Pihler, Prilog raspravi o pomilovanju, *Pravni život*, Beograd, broj 6-7/1987. godine, str. 688

U formalno pravnom smislu akt o davanju pomilovanja je pojedinačni pravni akt (rešenje⁴⁴, odluka ili ukaz) kojim se menja pravno dejstvo drugog, na zakonu zasnovanom i pod zakonskim uslovima donetog pojedinačnog, pravnog akta (sudske odluke) odnosno isključuje se ili transformiše (kod abolicije) pravo države na krivično gonjenje čime se potpuno sprečava donošenje pojedinačnog pravnog akta kojim se izriče krivična sankcija učiniocu krivičnog dela. Na taj način se pomilovanje pojavljuje kao neka vrsta korektivne funkcije u pravnom sistemu. Budući da se odnosi na određena lica, to je akt o pomilovanju zapravo pojedinačni, individualni, personalni akt, a ne normativni akt kojim se stvara situacija za neodređeni broj lica napred.

Iako samim aktom o pomilovanju nije ugrožen niti poništen formalni integritet sudske odluke, ipak se ništi ili ugrožava delimično njen funkcionalni integritet, njeno pravno dejstvo koje se odnosi na primenu krivične sankcije na konkretnog učinioca konkretnog krivičnog dela⁴⁵. Imajući prednje navode u vidu može se reći da akt o pomilovanju menja ili ništi sudsku odluku. Tako se on stavlja iznad same sudske odluke pa čak i iznad zakona koji precizno određuje postupanje suda u postupku utvrđivanja krivice učinioca krivičnog dela i izricanju kazne za takvo delo. Aktom o pomilovanju se praktično menjaju ili nište zakonske odredbe o odmeravanju kazne u konkretnom slučaju čime se on na posredan način stavlja iznad samog krivičnog zakona.

Za akt o pomilovanju se u krivično pravnoj literaturi kaže da je to pojedinačni pravni akt jer menja sudsku odluku pa i sam zakon, ali u pojedinačnom slučaju, ima dejstvo na konkretnog individualno određenog učinioca konkretnog krivičnog dela. Tako se akt o pomilovanju pojavljuje kao lični, individualni akt, a ne normativni akt koji stvara situacije za neodređeni broj lica⁴⁶. Aktom o pomilovanju se in concreto odlučuje o sudbini neposredne automatske primene zakona. Stoga se on uvek odnosi na konkretni slučaj, pa čak derogira i sam zakon odnosno isključuje mogućnost njegove konkretne primene u onom delu koji se odnosi na konkretnu pravnu posledicu osude (krivičnu sankciju, rehabilitaciju, pravnu posledicu osude u užem smislu). Zato se čak može i tvrditi da je akt o pomilovanju u formalnom smislu upravni akt, a u

---

⁴⁴ B. Čejović, *Krivično pravo, Opšti deo*, Beograd, 2002. godine, str. 601

⁴⁵ F. Bačić, *Krivično pravo, Opći dio, op. cit.* str. 509

⁴⁶ J. Tahović, *Krivično pravo, Opšti deo, op. cit.* str. 379

materijalnom smislu zakon, te da je norma sadržana u rešenju ili odluci o pomilovanju u funkciji specijalne zakonske norme kojom se derogira opštija pravna norma sadržana u krivičnom zakonu⁴⁷.

Isti autor dalje navodi da je pomilovanje samo ispravka prava mimo uobičajenih i opšte prihvaćenih principa važećih u pozitivnom pravu, ispravka prava ne zato što ono nije valjano i ispravno primenjeno već zato što se njegova konkretna primena protivi nekom drugom sistemu normi ili pak što je pogrešno primenjeno i sa stanovišta važećih normi pozitivnog prava, ali nema više redovnih ili vanrednih pravnih sredstava da se takva greška ispravi. Upravo zbog ovakve svoje prirode i karaktera pomilovanje može da bude generator promena u pravu, da anticipira buduće pravo ili nagoveštaj njegovih promena ili promena u primeni⁴⁸.

Najčešće se u krivično pravnoj literaturi pitanje o pravnoj prirodi akta o pomilovanju svodi na utvrđivanje da li je to: upravni, sudski, zakonodavni ili politički akt⁴⁹.

Prema jednom shvatanju akt o pomilovanju je upravni (administrativni) akt. Njega donosi najviši organ upravne vlasti - predsednik Republike u formi rešenja, odluke ili ukaza. Takav akt ima samo dispozitiv bez obrazloženja. On je rezultat diskrecione vlasti, diskrecione odluke nadležnog organa koji svoju odluku ni u jednom slučaju nije dužan da obrazloži. Praktično samo donošenje ovog akta je zasnovano na celishodnosti, principu slobodne procene od strane njegovog donosioca. No, u svakom slučaju ova diskreciona ocena se odnosi na konkretan, pojedinačni slučaj i daje se isključivo u javnom interesu što pomilovanje i čini javnopravnim institutom, a ne institutom u korist ili u interesu pojedinca - osuđenog lica.

U tom smislu se pomilovanje definiše kao sredstvo za uspostavljanje ravnoteže između čovečnosti i pravde. No, premda akt o pomilovanju ima za rezultat sprečavanje normalnog toka pravosuđa, premda on nije izdat kao svaki drugi administrativni akt *intra legem* (unutra zakona) ili *secundum legem*, već *contra legem*, on ostaje po

---

⁴⁷ S. Pihler, Prilog raspravi o pomilovanju, op. cit. str. 688

⁴⁸ Dž. Mutapčić, Aktuelna problematika u vezi sa izvršenjem krivičnih sankcija, Pravna misao, Sarajevo, broj 5-6/2004. godine, str. 14-17

⁴⁹ D. Jovašević, Pojam, sadržina i pravna priroda pomilovanja, Sudska praksa, Beograd, broj 9-10/2000. godine, str. 68-72

svojoj pravnoj prirodi administrativni akt jer one ne dodiruje pravno pitanje krivice već jedino izvršenje kazne time što ovu ukida, smanjuje ili je ublažava⁵⁰.

Prema drugom shvatanju akt o pomilovanju je po svojoj pravnoj prirodi zakonodavni akt - doduše *lex specialis* koji se odnosi na pojedinačni, konkretno određeni slučaj izvršenja konkretnog krivičnog dela od strane konkretnog učinioca. Smatra se prema ovom shvatanju da se zakon potpuno ili delimično može izmeniti, ukinuti ili derogirati samo drugim zakonom u ovom slučaju specijalnom zakonskom normom koja po principu *lex specialis derogat legi generali* ukida ili ublažava izrečenu krivičnu sankciju od strane suda primenom opšteg zakonskog propisa.

No, iako je prednje tvrđenje u svojoj suštini u velikoj meri ispravno u pogledu dejstva akta o pomilovanju, ipak se ne može reći da je to zakonodavni akt jer ga u prvom redu ne donosi zakonodavni organ (skupština) već drugi - upravni najviši organ vlasti. Na taj način se pomilovanjem ne dira i ne menja postojeći pravni sistem, pozitivnopravni sistem u domenu krivičnog prava ostaje neizmenjen, samo se menja njegovo dejstvo u odnosu na konkretan slučaj.

U krivično pravnoj literaturi se takođe mogu naći i takva shvatanja prema kojima je akt o pomilovanju sudski akt. Međutim, i ovde se može reći da on nije sudski akt jer ga ne donosi organ suda iako se njime istina menja sudska odluka. Sudska odluka se pomilovanjem ne menja u pogledu formalnog dejstva, odluka suda ostaje i dalje na snazi, samo se menja njeno pravno dejstvo, njeno prouzrokovanje posledice u konkretnom slučaju. Dalje, aktom o pomilovanju se ne dira u dispozitivni deo sudske odluke. Presuda ostaje osuđujuća, ostaje odluka o izvršenom krivičnom delu i dokazima za isto, ostaje odluka o krivici učinioca tog dela, samo se menja deo sudske odluke u pogledu izrečene kazne ili druge vrste krivične sankcije. Faktički se sudska odluka aktom o pomilovanju menja i koriguje, ali se time ipak ne dira u samu sudska presudu niti u prava trećih lica zasnovanih na osudi (što Krivični zakonik izričito navodi u odredbi člana 111)⁵¹. Praktično, primenom instituta pomilovanja menja se samo sudska odluka u pogledu odluke o izrečenoj kazni, ali je ono bez uticaja na

---

⁵⁰ J. Stefanović, *Pravna priroda akta o pomilovanju...*, op. cit. str. 277-278

⁵¹ B. Nikšić, *Da li se amnestijom i pomilovanjem menjaju sudske odluke*, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, Beograd, broj 3-4/1981. godine, str. 392-395

pravnosnažnost i zakonitost sudske odluke. To, dalje, znači da se sem u slučaju abolicije, pomilovanjem menjaju sudske odluke samo u postupku njihovog izvršenja⁵². Pomilovano lice se i dalje smatra osuđivanim licem pa mu se "pomilovana osuda" može kasnije ceniti kao osnov za utvrđivanje povrata (recidiva) jer se pomilovanjem ne može uticati na činjenicu da je takvo lice izvršilo ipak neko krivično delo⁵³.

I konačno, u pogledu određivanja pravne prirode akta o pomilovanju u literaturi se mogu naći i takva shvatanja da je to politički akt, dakle akt političke prirode. Pravo na davanje pomilovanja pripada najvišim političkim organima - predsedniku Republike. To je akt milost ili milosrđa države prema učiniocu krivičnog dela pa takav akt više predstavlja akt političke volje suverena, posebno ako se daje povodom nekog značajnog državnog ili nacionalnog ili verskog praznika nego akt upravne ili administrativno pravne prirode. Predsednik Republike slobodno po svojoj diskrecionoj oceni bez ikakvog obrazloženja odlučuje da li će i u kom obimu (kojoj sadržini) određenom osuđenom dati pomilovanje ili odbiti davanje ove izuzetne zakonske mogućnosti. To je konačan akt protiv njega nije moguće voditi upravni spor (pokrenuti upravno sudski postupak). Najčešće se pomilovanje ne daje iz pravnih razloga već upravo iz političkih, socijalnih i drugih vanpravnih razloga⁵⁴.

Pravno shvatanje o pomilovanju predstavlja neskriveno priznanje da se pod upitnik stavlja celokupno pravo, napetost u samoj ideji prava kao i mogućnost konflikta između ideja prava i drugih ideja kao što je etička i religijska⁵⁵. U teoriji krivičnog prava nailazimo i na različita druga razmišljanja u pravnoj prirodi instituta pomilovanja. Tako se pomilovanje smatra i kao odricanje od prava na kaznu od strane nosioca upravne vlasti. To je osnov ništenja prava na kaznu i mere bezbednosti⁵⁶. Pomilovanje je naročiti institut koji se koristi u svrhu vanredne i izuzetne korekture presuda i kao institut srodan pravnim lekovima. To je jednostrano, od pristanka pomilovanog učinioca delikta nezavisno i

---

⁵² S. Milićević, *Osnovi krivičnog prava i krivičnog postupka*, Beograd, 1958. godine, str. 57

⁵³ B. Čejović, *Krivično pravo u sudskoj praksi*, Knjiga prava, Opšti deo, Beograd, 1985. godine, str. 609

⁵⁴ G. Marjanović, *Makedonsko krivično pravo*, Opšt del, Skopje, 1998. godine, str. 390

⁵⁵ G. Radbruch, *Filozofija prava*, Beograd, 1980. godine, str. 224

⁵⁶ T. Živanović, *Osnovni problemi krivičnog prava*, Beograd, 1930. godine, str. 196

protiv njegove volje delujuće, odricanje države od prava na kaznu⁵⁷. U širem smislu pomilovanje⁵⁸ je neopozivo odricanje države od prava da zbog krivičnog dela goni ili izvrši već pravosnažno izrečenu kaznu tako da ovde postoji opraštanje putem vladaočeve milosti.

SADRŽINA POMILOVANJA

Kao osnov gašenja krivičnih sankcija pored amnestije, institut pomilovanja je veoma precizno uređen postojećim odredbama Krivičnog zakonika čiju osnovu predstavljaju odredbe Ustava Republike Srbije (član 112. tačka 7.). Tako su pojam, sadržina, domet, pravno dejstvo i značaj instituta pomilovanja u našem krivičnom pravu uređeni na jedinstvenim osnovama kao i amnestija. Na taj način je postignuto da se u potpunosti garantuje jednak krivičnopravni tretman svih učinilaca krivičnih dela pred sudom i zakonom čime se pravna sigurnost i vladavina prava uopšte podižu na kvalitetno viši nivo i u potpunosti obezbeđuje ostvarenje principa pravne države⁵⁹.

Pomilovanje⁶⁰ je prema čl. 110. KZ RS akt koji donosi predsednik Republike kojim se poimenično određenim licima - učiniocima krivičnih dela - daje oslobođenje od krivičnog gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje izrečena kazna blažom kaznom ili uslovnom osudom, daje rehabilitacija, ukida se ili određuje kraće vreme trajanja svih ili određenih pravnih posledica osude ili se ukidaju ili se određuje kraće trajanje određenih mera bezbednosti: zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom i proterivanje stranca iz zemlje. Prema ovim zakonskim rešenjima pomilovanje se može dati učiniocima krivičnih dela koja su predviđena domaćim krivičnim (osnovnim ili sporednim) zakonodavstvom. No, u uporednom krivičnom pravu⁶¹ se mogu naći i drugačija rešenja prema kojima se pomilovanje može dati i za krivična dela koja su predviđena stranim zakonima ako je učinilac domaći državljanin i ako je to predviđeno međunarodnim

---

⁵⁷ M. Dolenc, Sistem celokupnog krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1935. godine, str. 150

⁵⁸ M. Aćimović, Krivično pravo, Opšti deo, Subotica, 1937. godine, str. 172

⁵⁹ M. Radovanović, Krivično pravo, Beograd, 1975. godine, str. 413-414

⁶⁰ D. Jovašević, Zbirka propisa o pomilovanju sa komentarom, op. cit. str. 18

⁶¹ Ovakvo je rešenje predviđeno u čl. 1. Zakona o pomilostitvi Republike Slovenije

ugovorima⁶² (sa izuzetkom lica koja su osuđena od strane međunarodnog krivičnog suda – stalnog ili ad hoc tribunala)⁶³.

Sam je Krivični zakonik Republike Srbije u članu 110. odredio sadržinu instituta pomilovanja⁶⁴. Naime, pomilovanje može da se odnosi na: 1) oslobođenje od krivičnog gonjenja (abolucija), 2) potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, 3) zamenu izrečene kazne blažom kaznom ili uslovnom osudom, 4) davanje rehabilitacije, 5) ukidanje ili određivanje kraćeg trajanja svih ili pojedinih pravnih posledica osude i 6) ukidanje ili određivanje kraćeg trajanja određenih mera bezbednosti: zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrane upravljanja motornim vozilom i proterivanja stranca iz zemlje⁶⁵.

1) Oslobođenje od krivičnog gonjenja ili abolucija⁶⁶ (lat. abolitio - ukidanje) znači da se protiv učinioca krivičnog dela ne može pokrenuti krivični postupak, a ako je postupak u toku, on se obustavlja bez obzira u kom se stadijumu nalazi⁶⁷. To znači da se pomilovanje u ovom obliku može dati sve do momenta donošenja pravosnažne sudske odluke o krivici učinioca krivičnog dela. Oslobođenje od krivičnog gonjenja⁶⁸ se uvek odnosi na određeno krivično delo i

---

⁶² U Republici Hrvatskoj se pomilovanje može dati i licima koja izvršavaju kaznu u toj Republici, a koja su osuđena na osnovu presuda inostranih ili međunarodnih sudova (čl. 2. Zakona o pomilovanju Republike Hrvatske)

⁶³ A. O' Shea, *Amnesty for crime in international law and practice*, Hague, London, New York, 2002. godine, str. 147-163

⁶⁴ U poslednje vreme je u uporednom pravu uočena tendencija sužavanja primene instituta pomilovanja. Tako je u Republici Hrvatskoj donet Zakon o pomilovanju (Narodne novine Republike Hrvatske broj 175/2003) prema kome se pomilovanje više ne može odnositi na oslobođenje od krivičnog gonjenja jer se ovaj akt smatra kao korektivno sredstvo već donetih sudskih odluka, a ne i kao sredstvo da se sud spreči da donese svoju odluku o izvršenom krivičnom delu i krivici njegovog učinioca (A. Kurtović, *Novo uređenje prerogative pomilovanja u hrvatskom pravnom sustavu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, broj 3-4/2002. godine, str. 371-391).

⁶⁵ D. Jovašević, *Krivično pravo*, Opšti deo, op. cit. str. 290

⁶⁶ U uporednom pravu prisutna su i drugačija shvatanja, pa tako član 85. Krivičnog zakonika Ruske federacije ne poznaje pomilovanje u vidu abolucije

⁶⁷ A. Kurtović, *Formalni i materijalni pojam abolucije*, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, broj 2/1993. godine, str. 571-583

⁶⁸ Dejstvu pomilovanja u vidu abolucije se u pravnoj teoriji upućuju opravdani prigovori pa se tako ističe da: 1) ono omogućava diskriminaciju lica koja su učestvovala u istom krivičnom delu, a pri tome samo jedno ili samo neka od njih su obuhvaćena datim pomilovanjem, 2) ono nije u skladu sa prezumcijom nevinosti, pa u slučaju abolucije - učinilac krivičnog dela je onemogućen u nastojanju da se u krivičnom postupku utvrdi

obuhvata sva lica koja su u bilo kom svojstvu učestvovala u njegovom izvršenju. No, i ovde mogu biti data neka ograničenja pa se tako abolicija za neke učesnike u krivičnom delu može usloviti postojanjem nekih određenih okolnosti⁶⁹. Ovaj oblik pomilovanja se može dati samo po službenoj dužnosti (što je logično jer još uvek u krivičnom postupku nema osuđenog lica)⁷⁰.

2) Pomilovanjem se osuđeno lice može potpuno osloboditi od izvršenja izrečene kazne⁷¹. Oslobođenje od kazne se odnosi na onu kaznu koja je izrečena u sudskoj odluci, pod uslovom da je takva odluka pravnosnažna i da kazna nije u potpunosti izvršena⁷². Ono može da obuhvati sve vrste kazni⁷³ koje su predviđene u našem krivičnom zakonodavstvu. Ako se osuđeno lice primenom pomilovanja oslobađa od izvršenja glavne kazne, ono se po pravilu odnosi i na izrečenu sporednu kaznu. Posle datog pomilovanja se izrečena kazna ne može uopšte više izvršiti, a ako je njeno izvršenje u toku, kazna se obustavlja. Ako se osuđeno lice nalazi

---

njegova nevinost. Tako se ova privilegija osuđenog lica pretvara u nepravdu jer je ono onemogućeno da se u krivičnom postupku utvrdi da ono nije krivično odgovorno (krivo) za učinjeno krivično delo i 3) da se pomilovanje može shvatiti samo kao korekcija već - donetih sudskih odluka o krivičnom delu i krivici njegovog učinioca, ali ne i kao sredstvo za sprečavanje donošenja takvih odluka.

⁶⁹ L. Vicentić, *Oprost i abolicija*, Erazmus, Zagreb, broj 6/1994. godine, str. 26-30

⁷⁰ U nekim inostranim krivičnopravnim sistemima je poslednje vreme došlo do sužavanja primene instituta pomilovanja. Tako je u Republici Hrvatskoj donet novi Zakon o pomilovanju (Narodne novine broj 175/2003) prema kome se pomilovanje ne može odnositi na oslobođenje od krivičnog gonjenja jer se ovaj akt smatra samo kao korektivno sredstvo donetih sudskih odluka, a ne i kao sredstvo da se na ovaj način spreči sud da donese svoju odluku o izvršenom krivičnom delu i krivici njegovog učinioca

⁷¹ Ovakvo rešenje u pravnoj teoriji izaziva brojne prigovore koji se svode na sledeće: kazne i mere bezbednosti nisu samo mere društvene reakcije koje nadležni državni organi izriču učiniocima krivičnih dela, već se ove vrste sankcija mogu izreći i učiniocima drugih vrsta javnopravnih delikata – privrednih prestupa i prekršaja. Problem je još veći jer se za pojedina protivpravna ponašanja učiniocima mogu izreći privrednoprestupne ili prekršajne sankcije koje su znatno teže od istoimenih vrsta krivičnih sankcija. Ili ako je jedan činjenični događaj istovremeno predviđen i kao krivično delo i kao privredni prestup odnosno prekršaj pa se obeležja ovih delikata podudaraju, a pomilovanje može da deluje samo u odnosu na krivične sankcije (R. Svilar, *Ograničenje prava na pomilovanje na privredne prestupe i prekršaje*, *Pravni život*, Beograd, broj 2/1982. godine, str. 243-246).

⁷² P. Blagojević, *Pomilovanje kroz teoriju i praksu*, Beograd, 2005. godine, str. 72

⁷³ U slučaju izricanja novčane kazne u ratama (otplatama) u trajanju do jedne godine u izuzetnim i opravdanim slučajevima u praksi se postavlja pitanje kako deluje pomilovanje kojim je osuđeno lice u potpunosti oslobođeno od izrečene kazne ako je neke od rata već isplatio. U teoriji ima shvatanja prema kojima bi u takvom slučaju mogao da se izvrši povraćaj isplaćenog iznosa dela novčane kazne (J. Jovičić, *Pomilovanje*, op. cit. str. 226)

na uslovnom otpustu sa izdržavanja kazne zatvora, momentom davanja pomilovanja uslovni otpust se ukida i osuđeno lice se oslobađa daljeg izdržavanja izrečene kazne u potpunosti⁷⁴.

3) Institutom pomilovanja se osuđeno lice može delimično osloboditi od izvršenja izrečene kazne⁷⁵. Ono se u ovom slučaju može odnositi na oslobodjenje od izvršenja neke od više izrečenih kazni (kada su kazne kumulativno izrečene) ili na oslobodjenje od izvršenja jednog dela izrečene kazne i to ostatka neizdržanog dela kazne što se u praksi najčešće i dešava. Prvi slučaj je moguć ako je učiniocu krivičnog dela pored glavne kazne izrečena i sporedna kazna pa se takvo lice primenom pomilovanja oslobađa od izvršenja samo jedne od više izrečenih kazni (smanjenje po vrsti kazne). Drugi slučaj postoji ako se smanjuje vreme trajanja pravosnažno izrečene kazne zatvora (smanjenje po meri kazne)⁷⁶. To je poseban oblik i način ublažavanja kazne pri čemu ne važe opšta pravila o ublažavanju kazne određena Krivičnim zakonikom. Ipak ni na ovaj način se pomilovanjem ne može odrediti vrsta i mera kazne koja uopšte nije predviđena u našem krivičnom pravu.

4) Pravosnažno izrečena kazna se primenom pomilovanja može zameniti blažom vrstom kazne. Ovde se zapravo radi o supstituciji pravosnažno izrečene kazne sa kaznom koja je od nje blaža po vrsti. I ova je zamena kazni moguća samo u okviru vrsta i mera kazni predviđenih u Krivičnom zakoniku. Izrečena kazna zatvora se može zameniti novčanom kaznom, radom u javnom interesu⁷⁷ ili oduzimanjem vozačke

---

⁷⁴ Lj. Lazarević, B. Vučković, V. Vučković, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Cetinje, 2004. godine, str. 310-312

⁷⁵ D. Palijaš, Pomilovanje, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 2/2004. godine, str. 893-901

⁷⁶ B. Čejović, Krivično pravo, Opšti deo, op. cit. str. 600-602

⁷⁷ U pogledu zamene izrečene kazne (zatvora ili novčane kazne) kaznom rada u javnom interesu u pravnoj teoriji se upućuju opravdani prigovori. Prvo, kazna rada u javnom interesu je vezana za izvršenje lakših krivičnih dela (za koja je propisana kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna) kada vrsta učinjenog krivičnog dela, ličnost učinioca i njegova spremnost (pristanak) da obavlja rad ukazuju na opravdanost primene ove vrste kazne. Kod primene instituta pomilovanja se postavlja pitanje poštovanja ovih zakonskih uslova. Ako se za davanje pomilovanja ne traži nikakva saglasnost osuđenog lica, kako je moguće dati pomilovanje u ovom obliku bez saglasnosti pomilovanog lica na obavljanje rada kada se ima u vidu zabrana prinudnog rada (Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda – Službeni list SCG broj 9/2003). I konačno, u slučaju da pomilovano lice ne obavlja rad u javnom interesu, postavlja se pitanje

dozvole, ali ne i kaznom maloletničkog zatvora. Novčana kazna se može zameniti kaznom rada u javnom interesu. Naša sudska praksa⁷⁸ je zauzela stav da se u slučaju kada je osuđenom licu u postupku pomilovanja zamenjena izrečena kazna blažom kaznom i kada je izrečena kazna delimično ublažena u postupku vanrednog ublažavanja kazne, treba vršiti sabiranje vremena za koje je pomilovanjem zamenjena izrečena kazna blažom kaznom sa vremenom za koje mu je u postupku vanrednog ublažavanja kazne delimično ublažena kazna.

5) Pomilovanjem se izrečena kazna može zameniti uslovnom osudom⁷⁹ (što inače nije moguće kod amnestije). Ova zamena kazne se vrši u skladu sa pravilima koja inače važe za izricanje uslovne osude. To znači da je ova zamena moguća samo u slučaju ako je učiniocu krivičnog dela izrečena kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna i ako se ne radi o krivičnom delu za koje se uslovna osuda uopšte ne može izreći odnosno o delu za koje je primena ove sankcije uslovljena prethodnim ublažavanjem kazne.

U ovom slučaju se uz izrečenu uslovnu osudu određuje posebno vreme proveravanja koje ne može da bude duže od tri godine niti se osuđenom licu može odrediti zaštitni nadzor ili ispunjenje drugih posebnih obaveza uz uslovnu osudu⁸⁰. Ovo zakonsko rešenje polazi od toga da organ nadležan za davanje pomilovanja ne može preuzeti ulogu suda da bi prilagodio uslovnu osudu i ostvarenje njene svrhe konkretnom učiniocu krivičnog dela obuhvaćenog datim pomilovanjem i konkretnim ličnim okolnostima toga lica⁸¹. U pogledu opoziva uslovne osude, i u ovom slučaju se primenjuju ista pravila koja

---

opozivanje pomilovanja što po sadašnjim zakonskim rešenjima nije moguće. Slični prigovori se upućuju mogućoj zameni izrečene kazne kaznom oduzimanja vozačke dozvole putem primene instituta pomilovanja (L.J. Lazarević, Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, 2006. godine, str. 329).

⁷⁸ Pravno shvatanje usvojeno na sednici odeljenja Vrhovnog suda Vojvodine koja je održana 29. marta 1982. godine

⁷⁹ Iako je gotovo uobičajeno da se pomilovanjem izrečena kazna može zameniti blažom kaznom ili uslovnom osudom, ipak u uporednom pravu se mogu naći i drugačija shvatanja. Tako član 117. Krivičnog zakonika Republike Srpske predviđa da pomilovanje može obuhvatiti pored kazne i mere bezbednosti takođe na uslovnu osudu koja se na ovaj način može ukinuti

⁸⁰ B. Čejović, Krivično pravo, Opšti deo, op. cit. str. 601

⁸¹ Z. Stojanović, Krivično pravo, Opšti deo, Beograd, 2001. godine, str. 369

važe u slučaju kada se od strane suda u krivičnom postupku učiniocu krivičnog dela izrekne uslovna osuda kao vrsta mere upozorenja.

Zakon izričito ne određuje da se pomilovanjem osuđeno lice može osloboditi od izvršenja uslovne osude. Logično bi bilo da pomilovanje ima pravno dejstvo i na ovu vrstu krivičnih sankcija kada se ono već odnosi i na mnogo teže sankcije kao što su kazne⁸².

6) Prema novom zakonskom rešenju koje je u Republici Srbiji stupilo na snagu 1. januara 2006. godine pomilovanjem se može dati rehabilitacija⁸³. To znači da se ovako data rehabilitacija⁸⁴ može odnositi i na: a) osude koje uopšte po slovu zakona ne podležu rehabilitaciji, b) lica čije se osude uopšte ne mogu rehabilitovati i c) osude pre isteka određenih rokova (vremena) koje zakonik traži za nastupanje njenih dejstava⁸⁵. Kada je kazna izrečena pravosnažnom presudom pomilovanjem zamenjena blažom kaznom ili uslovnom osudom, pri odlučivanju o brisanju osude, osudu na kaznu u smislu zakona predstavlja upravo kazna iz akta o pomilovanju⁸⁶.

7) Pomilovanje može da obuhvati i pravne posledice osude i to one koje se sastoje u prestanku ili gubitku određenih prava ili zabrani sticanja određenih prava. Tako se na ovaj način može ukinuti jedna ili više pravnih posledica osude, ali se u aktu o pomilovanju mora izričito naznačiti na koju se ili na koje se sve pravne posledice odnosi. Za razliku od amnestije, pomilovanjem se neka pravna posledica može ne samo ukinuti već se može i odrediti njeno kraće trajanje. To je moguće kod onih pravnih posledica osude koje po svojoj prirodi traju određeno vreme (dakle koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava).

---

⁸² J. Žuženić, Institut pomilovanja u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost, Zagreb, broj 7--7/1963. godine, str. 343-351

⁸³ D. Jovašević, Zbirka propisa o pomilovanju sa komentarom, Beograd, 1999. godine, str. 3-12

⁸⁴ Rehabilitacija se u smislu čl. 97. KZ RS sastoji u ukidanju pravnih posledica osude tako da se osuđeno lice smatra neosuđivanim. Razlikuje se zakonska i sudska rehabilitacija ako su ispunjena dva uslova: 1) da lice ranije nije bilo osuđivano i 2) da u određenom vremenu posle izrečene osude lice ne učini novo krivično delo.

⁸⁵ J. Globevnik, Izbris ob sodbe in pomilostitev, Ljudski pravnik, Ljubljana, broj 5/1950. godine, str. 185-191

⁸⁶ Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž. II 320/80 od 9. septembra 1980. godine

8) I na kraju pomilovanjem se može ukinuti ili odrediti kraće vreme trajanja nekih mera bezbednosti⁸⁷: a) zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, b) zabrane upravljanja motornim vozilom i c) proterivanje stranaca iz zemlje. U slučaju da se pomilovanjem skraćuje vreme trajanja izrečene mere, ona se ne može odrediti na način da traje kraće od zakonom predviđenog minimuma određene mere bezbednosti.

Pri tome, treba ukazati da se pomilovanje ne može odnositi na izrečene vaspitne mere⁸⁸ osim u slučaju kada je dato pomilovanje u vidu abolicije pa uopšte i ne dolazi do pokretanja i okončanja krivičnog postupka prema maloletnom učiniocu krivičnog dela (a pod određenim u zakonu predviđenim uslovima i mlađem punoletnom licu) kada je uopšte isključena mogućnost izricanja bilo koje vrste krivične sankcije (pa i vaspitne mere)⁸⁹. Ovakvo se zakonsko rešenje opravdava činjenicom da vaspitne mere imaju za cilj (shodno članu 10. Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica) da se utiče na razvoj maloletnika i jačanje njihove lične odgovornosti, na vaspitavanje i pravilan razvoj njihove ličnosti kao bi se obezbedilo njihovo ponovno uključivanje u društvenu zajednicu pri čemu se ova svrha ostvaruje na tri načina: 1) nadzorom, 2) pružanjem zaštite i pomoći i 3) obezbeđivanjem njihovog opšteg i stručnog osposobljavanja⁹⁰.

Davanjem pomilovanja se pri tome ne dira u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi (član 111. KZ RS). To znači da oštećena i druga lica mogu u odgovarajućim postupcima ostvarivati svoja prava na naknadu štete prouzročene krivičnim delom, povraćaj stvari oduzete izvršenjem krivičnog dela, naknadu za predmete oduzete primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta, plaćanje obaveze izdržavanja, odluke o objavljivanju sudske odluke u sredstvima javnog informisanja i sl.

---

⁸⁷ U pravnoj teoriji se ističu shvatanja koja ukazuju na nespojivost instituta pomilovanja sa ostvarenjem svrhe specijalne prevencije kod mera bezbednosti čija se primena temelji na opasnom stanju (stanju opasnosti, perikuloziteta ili temibiliteta učinioca krivičnog dela). Naime, ističe se, prvo, da su mere bezbednosti neretributivne krivične sankcije koje imaju za cilj da otklone stanja ili uslove koji mogu uticati da učinilac više ne čini krivična dela, a s druge strane, pomilovanje je akt političke prirode koji otklanja zlo koje se primenom kazne nameće učiniocu krivičnog dela, a takvog zla nema kod mera bezbednosti (M. Aćimović, *Krivično pravo, Opšti deo*, Subotica, 1937. godine, str. 174; D. Miladinović, *Osvrt na koncept pomilovanja u krivičnom zakonodavstvu Srbije*, op. cit. str. 136)

⁸⁸ Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž. 539/93 od 31. avgusta 1993. godine

⁸⁹ B. Čejović, *Krivično pravo, Opšti deo*, op. cit. str. 602

⁹⁰ D. Jovašević, *Krivično pravo, Opšti deo*, op. cit. str. 303

Iako se podaci o broju pomilovanih lica, datim ili odbijenim pomilovanjima, ne objavljuju u javnim glasilima, ipak sporadično, s vremena na vreme, ovakvi podaci bivaju dostupni javnosti. Iz njih se može zaključiti o obimu primene instituta pomilovanja, a time i njegovoj ulozi kao krivično-pravnog, kriminalnopolitičkog i penološkog sredstva.

Iz statističkih podataka koji se odnose na period 2005-2007. godine, a koji su objavljeni u dnevnom listu "Politika" 17. septembra 2007. godine proizilazi sledeće: 1) u posmatranom periodu ukupno je u Republici Srbiji podneto 1316 molbi za pomilovanje i to po godinama: 2005. godine – 719 zahteva, 2006. godine – 427 zahteva i 2007. godine 170 zahteva (zaključno sa sredinom septembra meseca) i 2) od podnetih molbi u toku 2005. godine je pomilovano 96 lica što iznosi 13,35 % od broja ukupno vođenih postupaka. U toku 2006. godine pomilovano je 25 lica ili 5,85 %. Najviše je pomilovanih lica u toku 2007. godine. Taj broj iznosi 124 lica ili 72,94 %.

Prema strukturi krivičnih dela za koja su osuđena pomilovana lica situacija je sledeća: 1) u toku 2005. godine najviše je bilo lica koja su osuđena za krivična dela protiv života i tela i to – 17 lica, krivična dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja – 22 lica i 35 lica za krivično delo iz člana 33. Zakona o oružju i municiji – krivično delo neovlašćenog nabavljanja, držanja, nošenja, izrade, razmene ili prodaje vatrenog oružja, municije ili eksplozivnih materija, 2) u toku 2006. godine najviše je bilo lica koja su osuđena za krivično delo neovlašćenog nabavljanja, držanja, nošenja, izrade, razmene ili prodaje vatrenog oružja, municije ili eksplozivnih materija i to 11 lica i 3) u toku 2007. godine najviše je pomilovano lica koja su osuđena za za krivična dela protiv života i tela i to – 21 lice, krivična dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja – 26 lica i čak 47 lica za krivično delo iz člana 33. Zakona o oružju i municiji – krivično delo neovlašćenog nabavljanja, držanja, nošenja, izrade, razmene ili prodaje vatrenog oružja, municije ili eksplozivnih materija.

POSTUPAK DAVANJA POMILOVANJA⁹¹

Prema Zakonu o pomilovanju postupak za pomilovanje⁹² se može pokrenuti na dva načina: 1) po službenoj dužnosti i 2) po molbi zakonom ovlašćenih lica⁹³.

Najčešće se postupak za pomilovanje⁹⁴ pokreće po molbi ovlašćenih lica, a to su: osuđeno lice, njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, sestra, usvojilac, usvojenik, hranilac i staralac. Međutim, interesantno je da branilac osuđenog lica nije svrstan u krug ovlašćenih lica koja mogu podneti molbu za pomilovanje. U sudskoj praksi se smatra da je i branilac ovlašćen na ovu mogućnost ukoliko ima specijalno punomoćje. Ovo tim pre što branilac može da izjavi žalbu u korist optuženog i bez njegov posebnog ovlašćenja. Takođe je i branilac maloletnika ovlašćen da izjavi žalbu čak i protiv volje svoga branjenika⁹⁵.

Po službenoj dužnosti se pokreće postupak za pomilovanje kojim se daje oslobođenje od krivičnog gonjenja (abolicija)⁹⁶. Ovu vrstu postupka pokreće ministar pravde. Ona se često javlja u slučaju grupnih pomilo-

---

⁹¹ U teoriji se mogu naći shvatanja prema kojima je postupak za pomilovanje zapravo vrsta - posebnog krivičnog postupka jer se njime ne rešavaju čisto krivičnopravna pitanja vezana za krivično delo i krivičnu odgovornost (krivicu) učinioca (kao što je to slučaj u opštem krivičnom postupku) - Z. Jekić, *Krivično procesno pravo*, Beograd, 1990. godine, str. 25. Pored ovog razlikuje se shvatanje da se ovde radi o specifičnoj, posebnoj vrsti upravnog postupka - u kome zajedno učestvuju pored organa uprave (Predsednik republike, ministar pravde, zavodske ustanove) i sud - D. Miladinović, *Postupak pomilovanja u krivičnom zakonodavstvu Srbije*, Pravni život, Beograd, broj 10/2007. godine, str. 174

⁹² U nekim drugim inostranim pravnim sistemima (npr. u Republici Hrvatskoj) postupak za pomilovanje se može pokrenuti samo posle pravnosnažnosti presude i to molbom koju - podnosi osuđeno lice ili lice koje je u krivičnom postupku ovlašćeno po zakonu na podnošenje žalbe u korist osuđenog lica. Pri tome je izričito određeno da podneta molba za pomilovanje ne odlaže izvršenje izrečene krivične sankcije na koju se odnosi - Ž. - Horvatić, *Kazneno pravo*, Opći dio, op. cit. str. 254

⁹³ P. Novoselac, *Zakon o oprostima - materijalni i procesni aspekti*, Iudex, Zagreb, broj 1/9-92. godine, str. 25-26

⁹⁴ P. Jukić, *Postupak pomilovanja i učesnici*, Pravna misao, Sarajevo, broj 5-6/1986. godine, str. 16-24

⁹⁵ M. Petrović, S. Batričević, *Zakon o pomilovanju SFRJ i SRS sa komentarom i obrascima za praktičnu primenu*, Beograd, 1986. godine, str. 11

⁹⁶ M. Simović, *Postupak za pomilovanje u Republici Srpskoj*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Banja Luci, Banja Luka, broj 20-21/1996-1997. godine, str. 105-113

vanja u vidu tzv. svečarskog pomilovanja povodom državnih ili nacionalnih praznika (npr. za Sretenje – Dan državnosti Srbije – 15. februar). Predsednik Republike može dati pomilovanje i kad nije sproveden postupak za davanje pomilovanja. Po službenoj dužnosti se prema ranijim zakonskim rešenjima mogao pokrenuti postupak za pomilovanje u slučaju da je izrečena smrtna kazna⁹⁷, a molba za pomilovanje nije podneta od zakonom ovlašćenih lica (član 4. Zakona o pomilovanju). Doneta odluka o pomilovanju se ne može osporavati. U slučaju eventualne zloupotrebe ili arbitrnosti nadležnog organa u postupku davanja pomilovanja može se pokrenuti postupak utvrđivanja političke ili parlamentarne odgovornosti (ali ne i krivične)⁹⁸.

Zakon je izričito odredio: 1) ko može podneti molbu za pomilovanje – ovlašćena lica, 2) kome se podnosi ova molba za pomilovanje – sudu koji je izrekao presudu u prvom stepenu i 3) u kom roku se molba za pomilovanje može podneti – posle pravnosnažnosti presude. U svakom slučaju molba za pomilovanje⁹⁹ se podnosi od strane ovlašćenih lica sudu¹⁰⁰ koji je izrekao prvostepenu presudu. Naši pozitivni propisi ne određuju sadržinu ove molbe. No, razumljivo je da ona mora da sadrži: 1) podatke o presudi (broj i datum donošenja presude, naziv i mesto suda), 2) podatke o krivičnom delu (zakonski naziv i član zakona), 3) podatke o izrečenoj krivičnoj sankciji (vrsti i meri sankcije, vrsta, tip i mesto zavodske ustanove i 4) podatke o osuđenom licu. Svakako da podneta molba mora da sadrži razloge zbog kojih se traži pomilovanje i njihovo obrazloženje. Uz molbu se prilažu određeni dokazi (pismena, isprave) koji potkrepljuju navode podnosioca molbe za pomilovanje. Ovako podneta molba nema

---

⁹⁷ U pravnoj teoriji se ukazuje na potrebu razmatranja mogućnosti da se po službenoj dužnosti pokreće postupak za pomilovanje lica kojima je izrečena najteža kazna koju poznaje naš kazneni sistem – kazna kazna zatvora od trideset do četrdeset godina (koja je zapravo supstitut smrtno kazne koja je ukinuta 2001. godine)

⁹⁸ Z. Stojanović, Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, 2006. godine, str. 305

⁹⁹ molba za pomilovanje se može ponovo podneti posle isteka roka od jedne godine od dana ranije donete odluke ukoliko se radi o licu kome je izrečena kazna zatvora u trajanju preko tri godine odnosno po isteku roka od šest meseci ako je izrečena kazna zatvora do tri godine ili blaža kazna. Nedozvoljenu molbu za pomilovanje odbija veće suda koje je i donelo presudu (rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž. 598/93 od 17. avgusta 1993. godine)

¹⁰⁰ U uporednom pravu prihvaćena su i drugačija shvatanja. Tako se prema Zakonu o pomilovanju Republike Hrvatske iz 2003. godine zahtev za pomilovanje podnosi ministarstvu pravosuđa (a ne sudu kao što je to ranije bio slučaj)

suspenzivno dejstvo što znači da ona ne zadržava izvršenje izrečene krivične sankcije.

Ako je molba podneta drugom nenadležnom organu, sudu ili ustanovi za izdržavanje kazne zatvora, ovi organi su dužni da odmah, bez odlaganja ovu molbu dostave nadležnom sudu.

Lice koje se nalazi u ustanovi za izdržavanje kazne zatvora svoju molbu za pomilovanje upućuje preko ustanove u kojoj se nalazi. Pri tome je zavodska služba za opšte poslove dužna prema čl. 77. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija¹⁰¹ da osuđenom licu pruža svu potrebnu stručnu pomoć vezanu za pokretanje postupka za pomilovanje. Ova zavodska ustanova prilikom dostavljanja molbe nadležnom sudu u što kraćem roku prilaže i svoj izveštaj o vladanju i ponašanju osuđenog lica (o njegovom radu, vladanju po kućnom redu, doprinosu procesu resocijalizacije, popravljanja i prevaspitavanja) kao i o svim drugim podacima koji se odnose na učinioca dela, a koji su od značaja za odlučivanje nadležnih organa po podnetoj molbi za pomilovanje. Ako se osuđeno lice nalazi u ustanovi za izdržavanje kazne zatvora, a molbu za njegovo pomilovanje je podnelo drugo ovlašćeno lice, sud je takođe dužan da od ove ustanove zatraži izveštaj o njegovom vladanju, radu i ponašanju.

U Republici Srbiji je postupanje suda i zavodske ustanove u kojoj se nalazi osuđeno lice po podnetoj molbi za pomilovanje detaljno uređeno podzakonskim aktima. Prema ovim aktima zavod je dužan da u roku od 7 dana po prijemu zahteva suda dostavi izveštaj koji sadrži: 1) podatke o tipu zavoda; 2) lične podatke o osuđenom; 3) podatke o pravosnažnoj presudi; 4) podatke o izvršenju kazne, o sniženju kazne i odluci kojom je kazna snižena; 5) podatke o tipu odeljenja u kome boravi osuđeno lice, o njegovom vladanju, zalaganju na radu, o uspehu u učenju i dodeljenim pogodnostima; 6) podatke o zdravstvenom stanju osuđenog i o njegovom stavu i odnosu prema izvršenom delu i 7) zapažanje zavoda o ličnim osobinama osuđenog i mišljenje o uticaju izdržavane kazne na postizanje svrhe kažnjavanja.

Na osnovu podnete molbe za pomilovanje, spisa celokupnog krivičnog predmeta i pribavljenih izveštaja, podataka, mišljenja i prover, prvo-

---

¹⁰¹ Službeni glasnik Republike Srbije broj 85/2005. Više: D. Jovašević, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija sa komentarom, Beograd, 2006. godine

stepeni sud sastavlja referat koji se u zatvorenom omotu dostavlja ministarstvu pravde. Taj referat treba da sadrži naročito sledeće podatke: 1) podatke o osuđenom; 2) podatke o izrečenoj kazni i drugoj sankciji; 3) podatke o izvršenju kazne; 4) podatke o tome koji put se molba za pomilovanje podnosi i 5) mišljenje o opravdanosti podnete molbe sa obrazloženjem. Uz ovakav referat sud prilaže i svu prateću dokumentaciju, i to: 1) molbu i predloge uz nju; 2) izveštaj ustanove u kojoj osuđeno lice izdržava kaznu, mišljenja, podatke, provere koje su pribavljene od drugih državnih organa, organa teritorijalne autonomije, drugih organa i organizacija i 3) overene prepise presuda i drugih sudskih odluka u toku krivičnog postupka. Interesantno je da postojeći zakonski propisi uopšte ne predviđaju mogućnost da se oštećeni (odnosno članovi njegove porodice) pozove da se izjasni o podnetoj molbi za pomilovanje i da izloži svoje mišljenje.

Ovako određena uloga suda u postupku davanja pomilovanja u pravnoj teoriji izaziva niz opravdanih prigovora među kojima se posebno izdvaja da li je opravdano sudu poveriti pripremanje materijala koji treba da posluži kao osnova za donošenje odluke o pomilovanju. Na taj način se sud spušta na nivo "servisa organa uprave". S druge strane, sud na ovaj način dva puta ispituje konkretnu krivičnu stvar, ali sa različitih pozicija i sa različitom ulogom - prvi put prilikom utvrđivanja krivice učinioca i izricanja krivične sankcije i drugi put prilikom davanja pomilovanja. Time se pred sud postavlja delikatan zadatak da ponovo preispituje opravdanost donete odluke o krivičnoj sankciji pa se ukazuje i na pitanje u kojoj meri sud pri tome može da bude nepristrasan i objektivan. No, i pored negativne odluke suda, nadležni organ može dati pomilovanje čime se na specifičan način derogira rad suda. Stoga se ova delatnost suda, u nekim uporednim pravnim sistemima poverava drugim organima npr. javnom tužilaštvu (kao što je slučaj u Francuskoj)¹⁰².

Kada razmotri i oceni sve navode iz podnete molbe za pomilovanje i prateću dokumentaciju, ministar pravde dostavlja molbu sa svim spisima i svojim mišljenjem predsedniku Republike Srbije na donošenje konačne odluke o pomilovanju određenog lica¹⁰³. Pre donošenja odluke o

---

¹⁰² P. Conte, P.M Chambon, *Droit penal General*, Paris, 2002. godine, str. 349

¹⁰³ Iako se u Republici Srbiji odluke o pomilovanju ne objavljuju, već se dostavljaju: podnosiocu molbe, zavodskoj ustanovi, sudu i organu unutrašnjih poslova (koji vodi kaznenu evidenciju).

pomilovanju, kompletan materijal razmatra posebno savetodavno telo - Komisija za pomilovanje Predsednika Republike. To je neformalno telo za čije postojanje i delatnost nema uporišta u pozitivnom krivičnom (materijalnom, procesnom ili izvršnom) zakonodavstvu¹⁰⁴. Pri predlaganju svoje odluke Komisija za pomilovanje je u dosadašnjem radu koristila sledeće kriterijume: da je krivično delo učinjeno iz nehata, da je osuđeni izdržao veći deo kazne, da se radi o krivičnom delu koje po novom Krivičnom zakoniku ne postoji ili je pak njegova društvena opasnost umanjena, da je osuđeni oboleo od teške neizlečive bolesti, da postoji zahtev građana ili organa ili organizacija za njegovo oslobođenje itd.

Na predlog ove komisije Predsednik donosi odluku o pomilovanju. Takva odluka ne sadrži obrazloženje. Zapravo postojećim propisima i nije određena sadržina takve odluke, niti njen naziv. Najčešće se donosi u formi ukaza. Mora obavezno da sadrži naznačenje organa, broj, mesto i datum donošenja kao i ime lica sa generalijama na koje se pomilovanje odnosi te obim primene datog pomilovanja. Naime, u aktu o pomilovanju mora se tačno naznačiti na šta se odnosi dato pomilovanje (pri čemu je sloboda Predsednika republike tu došla do punog izražaja).

Na žalost, ova se odluka ne objavljuje u službenom glasilu (čime se čini dostupna javnosti što omogućava i njenu kontrolu jer se ovde ne rado o privatnom, već o javnom postupku za koji je javnost naročito zainteresovana), već se dostavlja preko Ministarstva pravde zavodskoj ustanovi radi dostavljanja osuđenom licu, dok se drugim zakonom ovlašćenim licima dostavlja samo obaveštenje o donetoj odluci, iako ima i suprotnih primera u uporednom pravu. Ova odluka je konačna, neoboriva i izvršna jer protiv nje nije moguće ulaganje bilo kakvih pravnih lekova. To znači da se jednom doneti akt o pomilovanju nekog lica, više ne može opozvati bez obzira na kasnije ponašanje takvog lica, niti on podleže bilo kakvoj mogućnosti revizije.

---

ju), u uporednom pravu prihvaćena su i drugačija shvatanja. Tako se prema Zakonu o pomilovanju Republike Hrvatske iz 2003. godine odluka o datom pomilovanju se objavljuje u službenom glasilu što omogućava jedan vid kontrole ovako donetih akata od strane javnosti

¹⁰⁴ Pravni osnov za formiranje ove komisije se nalazi u čl. 83. tačka 11. Ustava Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije broj 98/2006) prema kome Predsednik Republike ima pravo da obrazuje stručne i druge službe za poslove iz svoje nadležnosti

Pomilovanje kao osnov gašenja prava države na kažnjavanje predstavlja izuzetnu mogućnost za osuđeno lice. Stoga zakon ne određuje rokove u kojima se molba za pomilovanje može podneti. To zavisi od odluke osuđenog ili drugog zakonom ovlašćenog lica. Zakon je samo rekao da se molba za pomilovanje ne može podneti pre pravosnažnosti presude što je i opravdano jer osuđenom licu stoje na raspolaganju redovni i vanredni pravni lekovi kojima može pobijati donetu odluku. Da bi se sprečile zloupotrebe ovog prava zakon je odredio da se molba za pomilovanje koja je odbijena može podneti tek po isteku roka od šest meseci (odnosno godinu dana po ranijem saveznom Zakonu o pomilovanju¹⁰⁵). Ako je postupak za pomilovanje pokrenut po službenoj dužnosti, rokovi za ponovno podnošenje molbe se računaju od dana donošenja odluke o podnetom zahtevu¹⁰⁶.

Molbu za pomilovanje koja je podneta od neovlašćenih lica ili pre isteka zakonom predviđenih rokova sud odbacuje rešenjem. Protiv ovog rešenja nezadovoljna strana može podneti žalbu drugostepenom sudu iz svih zakonom predviđenih razloga za žalbu.

Po službenoj dužnosti postupak za pomilovanje pokreće ministarstvo pravde. I u tom slučaju postupak za pomilovanje kako je napred izložen ima isti tok, faze i rokove kao i kada je postupak za pomilovanje pokrenut po molbi osuđenog lica.

Na ovom mestu treba ukazati na jedno specifično rešenje prisutno u Zakonu o pomilovanju Republike Crne Gore, a to je obustava pokrenutog postupka za pomilovanje. Za obustavu ovog postupka potrebno je da se stekne okolnost da je u toku trajanja postupka za pomilovanje osuđeno lice u potpunosti izdržalo izrečenu kaznu ili je pak prestala pravna posledica osude ili je prestala izrečena mera bezbednosti (čl. 11. Zakona o pomilovanju Republike Crne Gore¹⁰⁷). Odluku o obustavi postupka za pomilovanje donosi ministar pravde Republike Crne Gore. I u domaćoj pravnoj teoriji se opravdano ukazuje na potrebu razmatranja uvođenja mogućnosti obustave postupka pomilovanja u svim slučajevima kada su nakon podnete molbe prestale da postoje procesne pretpostavke za dalje vođenje

---

¹⁰⁵ Službeni list SRJ broj 90/94

¹⁰⁶ P. Jukić, Postupak pomilovanja i učesnici, Pravna misao, Sarajevo, broj 5-6/1986. godine, str. 16-24

¹⁰⁷ Službeni list Republike Crne Gore broj 16/95 i 12/98

postupka kao što su: smrt osuđenog lica, nastupanje njegovog duševnog oboljenja, povlačenje molbe, da je kazna u potpunosti izvršena odnosno da je prestala pravna posledica osude ili isteklo vreme trajanja mere bezbednosti itd.

Zakon o pomilovanju Crne Gore takođe propisuje još jedno interesantno rešenje. Naime, prema odredbi čl. 12. ovog zakona predsednik Crne Gore može dati pomilovanje čak i kada nije uopšte sproveden postupak predviđen zakonom. Sam zakon ne precizira okolnosti i uslove za ovu izuzetnu mogućnost koju predsednik Republike može da iskoristi ako je sud takvog mišljenja ili je takvu odluku predložilo ministarstvo pravde.

I konačno, u cilju zaštite prava osuđenog lica, izričito je prema članu 172. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija¹⁰⁸ propisan postupak otpuštanja osuđenog lica iz zavodske ustanove u slučaju datog pomilovanja. Tako se prema ovim zakonskim rešenjima osuđeno lice otpušta iz zavodske ustanove sa izdržavanja kazne zatvora na osnovu odluke o pomilovanju istoga dana kada zavodska ustanova primi odluku o pomilovanju toga lica, a najdocnije u roku do 24 časa.

Ako se osuđeni ne nalazi u zavodskoj ustanovi na izdržavanju kazne, odluka o pomilovanju se dostavlja prvostepenom sudu koji je i doneo sudsku odluku koji je dužan da o njenoj sadržini obavesti osuđenog, podnosioca molbe kao i sud koji je nadležan za upućivanje osuđenog na izdržavanje kazne. Takođe prvostepeni sud u roku od petnaest dana odluku o pomilovanju dostavlja i organu koji je nadležan za vođenje kaznene evidencije – organu unutrašnjih poslova na čijoj se teritoriji nalazi mesto rođenja osuđenog lica, a ako je lice rođeno u inostranstvu – tada se odluka dostavlja organu unutrašnjih poslova prema sedištu suda koji je doneo prvostepenu odluku.

Na ovom mestu je interesantno ukazati da uporedno pravo poznaje i tzv. uslovno pomilovanje. Radi se naime o davanju pomilovanja koje je vezano, koje zavisi od buduće neizvesne okolnosti. Naime, u aktu o pomilovanju se pomilovanom licu postavljaju određene obaveze ili nalažu određene dužnosti kao što su: naknada štete oštećenom licu, izvinjenje oštećenom, povraćaj oduzete ili uništene stvari, podvrgavanje odgovarajućim medicinskim, psihološkim ili psihijatrijskim tretma-

---

¹⁰⁸ Službeni glasnik Republike Srbije broj 85/2005 – Više: D. Jovašević, Z. Stevanović, Komentar Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, Beograd, 2008. godine

nima i sl. i određuju rokovi za njihovo ispunjenje što znači da pomilovanje stupa u dejstvo tek po ispunjenju ovih pretpostavki pod strane pomilovanog lica. Naravno, s ovakvim rešenjem u vezi je i pitanje vršenja nadzora nad blagovremenim i kvalitetnim ispunjenjem postavljenih obaveza kao i pitanje opoziva datog pomilovanja (na čiji predlog, u kom roku, iz kojih razloga).

ZAKLJUČAK

Iako su principi zakonitosti i pravičnosti osnovni rukovodni principi savremenog krivičnog prava koji nalažu da sudsko veće svakom učinocu krivičnog dela u zakonom sprovedenom krivičnom postupku izrekne u zakonu propisanu vrstu i meru kazne ili druge krivične sankcije, ipak pozitivna krivična zakonodavstva poznaju niz javnopravnih instituta koji isključuju pravo države na primenu krivične sankcije. Te okolnosti imaju vanredno značajno dejstvo u krivičnom pravu pa stoga zakoni precizno određuju pojam, sadržinu i uslove primene ovih instituta.

Među njima se po svom značaju posebno ističe pomilovanje. To je akt milosti koji predstavlja osnov gašenja krivičnih sankcija pored amnestije. On je precizno uređen postojećim odredbama Krivičnog zakonika čiju osnovu predstavljaju odredbe Ustava Republike Srbije iz 2006. godine. Tako su pojam, sadržina, domet, pravno dejstvo i značaj instituta pomilovanja u krivičnom pravu Republike Srbije uređeni na jedinstvenim osnovama kao i amnestija. Na taj način je postignuto da se u potpunosti garantuje jednak krivičnopravni tretman svih učinilaca krivičnih dela pred sudom i zakonom čime se pravna sigurnost i vladavina prava uopšte podižu na kvalitetno viši nivo i u potpunosti obezbeđuje ostvarenje principa pravne države.

Pomilovanje je dakle prema čl. 110. KZ RS pojedinačni akt u vidu rešenja (odluke ili ukaza) koji donosi predsednik Republike kojim se poimenično određenim licima - učinocima krivičnih dela - daje oslobođenje od krivičnog gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje izrečena kazna blažom kaznom ili uslovnom osudom, daje rehabilitacija, ukida se ili određuje kraće vreme trajanja svih ili određenih pravnih posledica osude ili se ukidaju ili se određuje kraće trajanje određenih mera bezbednosti: zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom i proterivanje stranca iz zemlje. Time se u velikoj meri koriguju

zakonom propisani kazneni okviri i utiče na politiku suzbijanja kriminaliteta u određenom vremenskom periodu, ali vrši na posredan način i korekcija i kontrola rada organa krivičnog pravosuđa.

LITERATURA

- 1) AĆIMOVIĆ M. (1937) *Krivično pravo, Opšti deo*, Subotica
- 2) BAČIĆ, F. (1986) *Krivično pravo, opći dio*, Zagreb,
- 3) BLAGOJEVIĆ P. (2005) *Pomilovanje kroz teoriju i praksu*, Beograd
- 4) ČEJOVIĆ, B. (1979) *Krivično pravo, Opšti deo*. Beograd: Izdavačka radna organizacija "Privredna štampa".
- 5) CONTE, P., CHAMBON, P.M. (2002) *Droit penal General*, Paris.
- 6) DOLENC M. (1935) *Sistem celokupnog krivičnog prava Kraljevine Jugoslavije*, Beograd.
- 7) FRANK S. (1950) *Kazneno pravo, Opći dio*, Zagreb
- 8) GLOBEVNIK J. (1950) Izbris ob sodbe in pomilostitev, *Ljudski pravnik*, broj 5, Ljubljana,
- 9) JOVAŠEVIĆ, D. (2006) *Krivično pravo, Opšti deo*. Beograd: Nomos
- 10) JOVAŠEVIĆ, D. (1999) *Zbirka propisa o pomilovanju sa komentarom*, Beograd
- 11) JUKIĆ, P. (1986) Postupak pomilovanja i učesnici, *Pravna misao*, broj 5-6, Sarajevo.
- 12) KURTOVIĆ A. (1990) Povijesni korijeni ustanove pomilovanja do početka 20. stoljeća, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, Split
- 13) LAZAREVIĆ, LJ. VUČKOVIĆ, B., VUČKOVIĆ V. (2004) *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*, Cetinje
- 14) MARJANOVIK, G. (1998) *Makedonsko krivično pravo, Opšt del*, Skopje,
- 15) MILIĆEVIĆ, S. (1958) *Osnovi krivičnog prava i krivičnog postupka*, Beograd.
- 16) MONTEIL, J. (1959) *La grace en droit francais moderne*, Paris.
- 17) NIKŠIĆ B. (1981) Da li se amnestijom i pomilovanjem menjaju sudske odluke, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, broj 3-4, Beograd
- 18) NOVOSELAC, P. (1992) Zakon o oprostima – materijalni i procesni aspekti, *Ludex*, broj 1, Zagreb,
- 19) O' SHEA, A. (2002) *Amnesty for crime in international law and practice*, Hague, London, New York.
- 20) PALIJAŠ, D. (2002) Pomilovanje, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, broj 2/4. Zagreb,
- 21) PETROVIĆ, M., BATRIČEVIĆ, S. (1986) *Zakon o pomilovanju SFRJ i SRS sa komentarom i obrascima za praktičnu primenu*, Beograd,
- 22) RADBRUH G. (1980) *Filozofija prava*, Beograd
- 23) RADOVANOVIĆ, M. (1975) *Krivično pravo*, Beograd.

- 24) SIMOVIĆ, M. (1996-1997) Postupak za pomilovanje u Republici Srpskoj.
- 25) STOJANOVIĆ, Z. (2001) Krivično pravo, Opšti deo, Beograd.
- 26) STOJANOVIĆ, Z. (2006) Komentar Krivičnog zakonika, Beograd.
- 27) VICENTIĆ, L. (1994) Oprost i abolicija, Erasmus, broj 6, Zagreb.
- 28) ŽIVANOVIĆ, T. (1930) Osnovni problemi krivičnog prava, Beograd
- 29) ŽUŽENIĆ, J. (1963) Institut pomilovanja u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost, broj 7, Zagreb

THE PLACEMENT AND THE ROLE OF OBLIVION ACT IN FUNCTION OF CRIME SUPPRESSION

In this paper the authors analyze the concept, characteristics and content of institution of oblivion, the procedure of giving oblivion as well as its role in function of crime suppression. The oblivion is, besides amnesty, an act of mercy that represents grounds for extinction of criminal sanctions. It is strictly regulated by the clauses of Criminal legislation which is based on clauses of The Constitution of Republic of Serbia from 2006. In that way the concept, content, scope, legal effects and importance of the oblivion institution in the Criminal Law of Republic of Serbia are regulated on the unique basis. By means of this are accomplished total guarantees of equal criminal-law treatment of all criminal perpetrators in front of court and law and more generally in this way legal security and rule of law are raised to qualitative higher level, also the realization of the principles of legal state is completely ensured. According to the act 110. CL. R. of Serbia, oblivion is the separate act in form of the decree (decision or act) passed by the President of the Republic. There are three major characteristics of oblivion: a) it is a separate act of the highest organ of state authority – the sovereign (head of state), b) it addresses certain person; c) the content of oblivion is consisted of: release of criminal prosecution, complete or partial release of penalty execution, substitution of passed penalty with milder penalty or parole, giving rehabilitation, cancellation or giving a shorter time of duration of all or certain legal consequences of conviction or cancellation or giving a shorter time of duration of certain security measures: banning of professional activity and duties, banning of driving of motor vehicle and exile of foreigners from country. On the basis of formerly presented characteristics of oblivion it can be concluded that it has its role in correction of legally prescribed penalty and influences on politics of crime suppression in certain time period

*Zbornik IKSI, 1-2/2008 – D. Jovašević, Z. Stevanović
„Mesto i uloga pomilovanja u funkciji suzbijanja kriminaliteta”, (str. 83-116)*

and in indirect way it corrects and controls the work of organs of criminal jurisdiction.

*KEY WORDS: oblivion / concept and characteristics of
oblivion / criminal law / crime / criminal-legal treatment /
the president of state / prison penalty*